

УДК: 94(73=161.2):316.3

Вікторія Ковальська,
Київський університет імені Бориса Грінченка
ORCID ID 0000-0002-4784-2075

Українська громада у США на початку ХХ ст.

Abstract. A hallmark of the globalized world is the rapidly growing migratory mobility of the population. In the whirlpool of global migration waves was and Ukraine. In the process of integration of cultural and national individuals, social groups, ethnic groups, each party goes beyond its own boundaries and becomes an open system, where the spiritual disclosure of himself to others, the assimilation of his values, involvement in his inner world is combined with awareness of their uniqueness, uniqueness, intrinsic value and independence. The form of manifestation of the national idea in such conditions is the cultural-spiritual, civic-political, socio-communicative activity of ethnic groups. Therefore, the national idea can be objectified in certain ways. The Ukrainian diaspora has created a number of socio-political, educational, cultural, artistic, youth, sports organizations and associations, who by their productive activities have done everything necessary for preservation historical memory of the Ukrainian people.

Keywords: self-identification, diaspora, cultural centers, national memory, community, traditions, nationally conscious.

Сучасний світ відзначається надзвичайною етнокультурною розмаїтістю; українці, починаючи з середини ХІХ ст., є акторами етнокультурних диверсифікаційних процесів – саме з цього часу стає помітною їх еміграція до інших країн; сьогодні вони проживають у 100 країнах світу; у багатьох країнах українці та їх нащадки сформували осередки функціонування української етнічності (великою мірою завдяки існуванню етнічних організацій), зберігаючи й розвиваючи елементи своєї культури, українську мову, традиції, звичаї, обряди; вони тим самим внесли вклад в етнокультурну палітру країн проживання; останніми роками, особливо після отримання Україною незалежності зростає зацікавленість науковців України питаннями формування й функціонування української етнічності поза межами етнічної батьківщини - державотворчі процеси, що відбуваються впродовж двадцяти трьох років існування незалежної України, спонукають до аналізу та роздумів. З огляду на це, варто виокремити ті болючі питання, які потребують вирішення, бо їх невирішеність призводить до трагічних наслідків. Наголошу на окремих з них: пошук нацією власного місця у світовому просторі, вибір оптимальної моделі розвитку, обороноздатність країни, несформованість громадянського суспільства, консолідація української спільноти, виховання і збереження національної ідентичності тощо. Українська діаспора США відіграє помітну роль у державотворчих процесах, що відбуваються у незалежній Україні. Вона є найкраще зорганізованою у Сполучених Штатах, що дає змогу вести мову про можливість її моральної, політичної, інформаційної, інтелектуальної й матеріальної підтримки.

Важливим джерелом для дослідження життя українців у США, наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. є праця Ореста Кириленка «Українці в Америці». У ній автор досліджує структуру поселень українців у США і країнах Північної і Південної Америки, розмірковує про складність визначення чисельності українських емігрантів у зв'язку з різними самоназвами емігрантів з території сучасної України. Зі знанням справи він описує побут, культуру, господарські заняття, релігійну та політичну діяльність українців у Злучених Державах (США). Чи не вперше у науковій літературі О. Кириленко піднімає питання асиміляції та культурного впливу нового середовища на українських емігрантів. До речі, ця

проблема залишається актуальною і до тепер, особливо, коли мова йде про новітніх вихідців із України.

У 1965 р. побачила світ книга Романа Ільницького «Призначення українців в Америці». Аналізуючи суспільно-громадські явища у середовищі українських американців та описуючи концепції їх життя у США, автор обґрунтовує необхідність збереження своєї етнічності представниками української діаспори та визначає необхідні для цього кроки у освітній, науковій, релігійній та інших сферах громадського життя.

У 1975 р. вийшла ще одна примітна книга авторства Уласа Самчука під назвою «Слідами піонерів. Епос української Америки». У своєму науково-публіцистичному творі автор зібрав спогади та відомості прожиття перших українців у США, дані про їх побут та щоденні практики. Одним із перших він описав явище етнічного бізнесу українців. Автор прослідкував яким чином українці з'являлися та розселялись у різних штатах США, як розвивались і розбудувались українські общини у цій країні. У книзі Уласа Самчука здійснено аналіз значного масиву документів та графічних матеріалів з історії української діаспори. Книга являє собою унікальну основу для дослідників української діаспори у США і може бути використана при відтворенні історії українських поселенців. Власне, вона, на мою думку, започаткувала в українському діаспорознавстві такі напрямки як усна історія, до певної міри візуалізацію історії українців на Американському континенті.

У 1976 р. Український Конгресовий Комітет у Чикаго видав працю «Українці в Іллінойсі» авторства Томаса Кочмена та Мирослава Семчишина. Це приклад дослідження носіїв української етнічності на регіональному рівні, до деякої міри того, що у соціології називається «case study»¹. У праці, зокрема, описані шляхи еміграції українців до США, історія появи українців у Чикаго та їх громадсько-культурна діяльність.

Проте з часом почали з'являтися праці, які більш адекватно почали відтворювати справжній образ українців за кордоном та практики їхньої діяльності в іноетнічному середовищі. Так, однією з найбільш помітних стала монографія А. М. Шлепакова «Українська трудова міграція у США і Канаді (кінець ХІХ-го – початок ХХ ст.)», яка вийшла друком у 1960 році. Можна говорити, що вона стала початком розвитку іммігрантознавства в українському суспільствознавстві. У книзі на основі документальних матеріалів проаналізовані фактори, які спричинили появу української діаспори у Північній Америці, описано характер взаємодії зарубіжних українців з середовищем проживанням.

Мета статті – проаналізувати громадське і культурне життя української громади у США на початку ХХ ст. на основі публікацій часопису “Рада”; дослідити еволюцію самоідентифікації українців на основі мемуарної літератури.

Історія масового переселення українців до США бере свій початок з 70-х рр. ХІХ ст. У цей час кораблі з переселенцями із Західноукраїнських земель, які шукали на чужині роботи і землі, перетнули океан. Громадський діяч, дипломат і публіцист Юліан Бачинський стверджував, що до 1898 р. до США прибуло 108 тис. емігрантів українців, а упродовж 1899-1909 рр. – понад 280 тис. осіб. Станом на 1910 р. українців становили 0,5% від загальної кількості жителів країни². Це були переважно бідні українські селяни, слуги, міський пролетаріат. Значна частина з них була неграмотною, без знання будь-якої мови, окрім власної.

Еміграція до США від самого початку мала переважно робітничий характер, і поважна частина після кількарічного побуту, заробивши трохи грошей для підтримки господарства, поверталася додому. Ті, що залишалися, розсипалися по широких просторах, поміж чужі національні групи, що мало негативні висліди, коли йшлося про збереження української

---

¹ *case study* – метод активного проблемно-ситуативного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань.

² Бачинський, Ю. (1914). Українська імміграція у Злучених Державах. Львів. 494 с.

мови і традиції. Це негативно відбивалося і на організаційному житті поселенців, бо взаємна комунікація була дуже утруднена.

Прибуваючи на Східне узбережжя США, наші земляки переважно оселялися у трьох штатах Пенсильванії, Нью-Йорку й Нью-Джерсі, Коннектикуті³. Більшість новоприбулих знаходили роботу на вугільних шахтах і металургійних заводах зосереджуючи увагу на економічному виживанні. Українські робітники зазнавали дискримінації. Їхня заробітна плата була нижчою у порівнянні із зарплатою місцевих. Хоча серед українців-емігрантів переважали селяни, лише третина з них були задіяні сільському господарстві. З них власні ділянки землі мали лише 0,3 %⁴.

Емігранти не усвідомлювали власного національного коріння. До 1914 р. лише незначна їх кількість називали себе «українцями». Самоідентифікація зводилася до віднесення себе до певного села або географічного регіону, також, до певної етнічної групи. Відтак, можемо стверджувати, що перші мігранти з українських земель, попри наявність визначальних чинників спорідненості (мова, фольклор, релігійні вірування, система виховання, звичаї, обряди і т. д.) все ж, залишалися розрізненими. Не сприяла самоідентифікації й існуюча система освіти. Емігранти оселялися переважно у містах. Їхні діти навчалися у державних школах де викладання навчальних дисциплін відбувалося виключно англійською. Це спонукало до поступової мовної й етнічної асиміляції.

Характеризуючи переселенців, український літературознавець і публіцист Юрій Лавріненко зазначав, що українське малоросійство в Америці явище сумне «...тхне від нього провінційною задухою, темнотою безпросвітною, говорить і пише воно здебільшого жалюгідними жаргонами»⁵. На його думку, значна частина українців не усвідомлювали себе окремим народом. Вони вважали себе частиною польського або великоросійського етносів⁶. Він, також, писав що українці, «маючи собі за соціальну базу універсального хохла», живуть у кількох окремих ідейно-психологічних формаціях: 1) ті, які звать себе росіянами і вважають себе за дітей єдиної – неділимої матушки-Росії; 2) національно свідомі (психологічно – дядько Тарас із Києва)⁷.

Втім, українці, що почали масово іммігрувати до США, суттєво відрізнялися від своїх колоритних попередників. Це були переважно селяни-трудоарі із малорозвинених західноукраїнських земель – Закарпаття та Лемківщини. Чутки про існування за морем напівміфічної землі, де можна заробити вдесятеро-двадцятьоро разів більше, ніж звичайно, дійшли до лемків та закарпатців від їх сусідів – словаків, поляків та угорців. У 1877 р. виникла можливість перевірити ці чутки. Пенсильванська вугільна компанія, зіткнувшись із робітничими страйками, вирішила використати як штрейкбрехерів дешеву робочу силу із найбільш бідніших районів Австро-Угорської імперії. Коли агенти американської компанії запропонували молодим лемкам і закарпатцям підйомні (з подальшим утриманням цієї суми грошей з їх заробітків), знайшлося чимало охочих. А після того як вони повернулися до своїх рідних сіл із добрими новинами (які до того ж поширювали, перебільшуючи, агенти пароплавних компаній) і небаченими досі грошима, виїзд до США швидко став набувати масового характеру⁸.

Єдиним фактором єднання мігрантів була віра і церква. Тому, першими організаціями, які виникли у Америці, були церковці греко-католицькі або православні громади. Вони

---

³ Кириленко, О. (1916). Українці в Америці. Де живуть наші переселенці в Америці. Відень: «Союз Визволення України». С. 5.

⁴ Українці в Америці. (1912). Рада. 272.

⁵ Дивнич, Ю. (1951). Американське малоросійство Б.м. (Новий Ульм). С. 15.

⁶ Січинський, М. (1919). Народна справа в Америці. Нью-Йорк. С. 6.

⁷ Дивнич, Ю. Американське малоросійство. С. 10-12.

⁸ Бачинський, Ю. Українська еміграція у З'єднаних Державах Америки. С. 49.

будували храми й запрошували до себе священиків, які стали рушійною силою українського життя, власне як і на батьківщині, зокрема, у західноукраїнських землях.

Розвиток Греко-католицької Церкви супроводила гостра внутрішня боротьба між священиками із Закарпаття, яких було 26, та з Галичини, яких було заледве чотири. Галицькі священики були вже під сильним впливом українського відродження. Вони спілкувались вже літературною мовою, нею виголошували свої проповіді, тому очолили рух українського національного освідомлення й намагалися створити свідому національно і сильну економічно українську спільноту. Закарпатські священики були мадярофілами, далекі, ба навіть ворожі до українського національного руху, між собою говорили по-мадярськи, а подекуди навіть свої проповіді виголошували по-мадярськи або по-словацьки. Для них духовним центром не був Львів чи Київ, а Будапешт. Працю на національній ниві вони вважали небезпечною політикою⁹.

Це призвело до швидкого процесу оформлення української національної спільноти в США, але одночасно й віддалення, а то й ворожого ставлення до українського національного руху частини українських емігрантів, які опинилися в чужих таборах. Таке явище в житті української громади в США мало важкі наслідки в церковному, організаційному та й політичному розвитку громади.

У 1884 р. було засновано українське поселення у містечку Шенандоа у штаті Пенсільванія. Цього ж року сюди прибув священик з Галичини Іван (Джон) Волянський. Наступного року він організував, перше у США, українське товариство взаємодопомоги – Братство Святого Миколая. У 1886 р. за його ініціативою було споруджено будівлю першої української католицької церкви і засновано український часопис – «Америка», який видавався упродовж 1886–1890 рр¹⁰.

Отець Іван Якович Волянський (1857 – 1926)

Father Ivan Yakovlevich Volyansky (1857 - 1926)

Антін Петровський¹¹ змайстрував друкарські столи, станки для шрифтів, стільці для друкарів, полиці тощо. Спочатку часопис виходив один раз на два тижні, але вже через рік він став тижневиком. Згодом, редактором газети став громадський діяч, лікар, журналіст

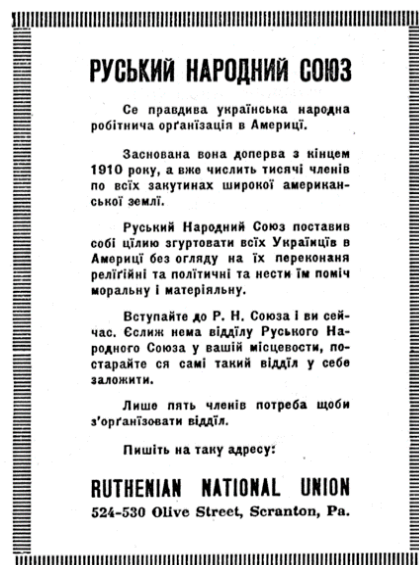
⁹ Федорів, Ю. (1967). Історія церкви в Україні. Торонто. С. 327.

¹⁰ Волянський Іван – український церковний і громадський діяч, перший греко-католицький священик у США, збудував там першу греко-католицьку церкву; заснував газету «Америка».

¹¹ Антін Петровський – громадський діяч, який займався видавничою діяльністю української діаспори у США, автор праці «Мої перші роки в Америці».

Володимир Сіменович¹². Таким чином, наприкінці XIX ст. містечко Шенандоа стало одним з важливих осередків українського релігійного і громадського життя. Маючи вже діючі осередки, воно й надалі приваблювало переселенців. У 1889 р. сюди прибув священник Григорій Грушка. Ним було засновано часопис «Свобода» (перший випуск 15 листопада 1893 р.). Він став одним із ключових видань яке висвітлювало українське життя у США і найбільш важливі події і процеси які відбувалися у країні. Видання редагували: Г. Грушка (1893–1895), Н. Дмитрів і І. Констанкевич (1895–1897), С. Макар (1897–1900), І. Ардан(1900–1907), А. Цурковський (1908–1909 і 1911), Й. Стеткевич (1910 і 1912–1919)¹³.

Поява друкованих видань і можливість швидкого поширення інформації призвела до подальшої консолідації частини українських переселенців. 22 лютого 1894 р., у містечку Шамокін (так само Пенсильванія) було засновано Руський Народний Союз (у 1914 р. змінив назву на Український Народний Союз). Його основними завданнями визначено економічну взаємодопомогу, а також просвітницьку діяльність серед мігрантів з українських земель¹⁴. Першим керівником цього товариства було обрано Михайла Євчака. Його заступником став отець Іван Констанкевич. Офіційним друкованим органом «Союзу» стала газета «Свобода»¹⁵.

Український Народний Союз (УНС), до 1914: Руський Народний Союз (РНС) – найстарша й найбільша братсько-забезпечена організація США з поширенням діяльності й на Канаду

Ukrainian National Association (UNA), before 1914: Ruthenian National Union (RNU) – the oldest and largest fraternal organization in the United States with an extension to Canada

Основну мету товариства було опубліковано у зверненні «До діла, браття», від 17 жовтня 1900 р. Він містив заклик до єднання, самоідентифікації й вивищення самосвідомості: «Лише до діла, браття, не спіть, проснітьесь та пізнайте, що ми не найгірші й що нас не мала горстка, а понад 30 мільйонів, отже майже половина стільки людей, скільки живе в цілих З'єдинених Державах... Ми можемо, ми повинні, ми мусимо мати свою власну українську країну, в якій не німець, не москаль, не поляк і маляр, але українець буде панувати. А коли здвигнемо велику і вільну українську державу, без холопа і

¹² Володимир Сіменович – український громадський діяч у США, лікар, журналіст.

¹³ Драган, А. (1954). Український Народний Союз в минулому і сучасному. *Українці у вільному світі, 1894-1954* Джерсі Сіті, Н.Дж. С. 49-50.

¹⁴ З союзу руського народу. (19670. Рада, 1967. С.217.

¹⁵ «Свобода» – джерело інформації з історії українства, а саме основна газета української громади в Америці.

без пана, тоді не будемо тинятись по заморських країнах, мов ті сироти бездомні, але вернемо назад до нашого українського краю, до нашої української хати, бо в своїй хаті своя правда і сила і воля! Лише до діла, браття»¹⁶.

Або ж не варто забувати: у Нью-Йорку започаткували товариство «Київ». Мета: поширювати просвіту серед місцевих українців, читати лекції, вчити різним наукам, засновувати читальні бібліотеки, розповсюджувати українську книгу. Перший захід відбувся 25 вересня¹⁷.

Поступово від відозв і закликів утворені товариства перейшли до організованих заходів, зокрема й українських вечірок і вечорів вшанування пам'яті видатних українців. Розпорошені по різних країнах, американські українці шукали зв'язків зі своїм народом. І саме Т. Г. Шевченко, як уособлення України, став об'єднуючим началом для українства всього світу. Це відбувалося із метою ознайомлення інших народів із творчістю Великого Кобзаря, а також щоб молоде підрастаюче покоління українських поселенців, яке не завжди володіло українською мовою, мало доступ до великих ідей українського поета, широко здійснювалися переклади його творів іншими мовами та культурно збагачувались.

На шпальтах американського видання «Свобода» надруковано відозву «До русинів американської землі», вшанувати пам'ять Т. Шевченка (50-ті роковини від смерті).

Газета «Свобода»

«Svoboda» newspaper

У Нью-Йорку було засновано Шевченківський комітет, на якому розглядали рішення створити стипендіальний фонд для незаможних учнів. Надходять як пожертви, так і збори від концертів. Комітет складається з 15 осіб (до нього входять: Підгорецький, Понятишин). У лютому 1911 р. має відбутися вечір (вступне слово, «Заповіт» Вербицького з двома хорами і оркестром, декламація, «Огні горять» Воробкевича, вокальне соло, дитячий хор, відчит про Шевченка українською, «Б'ють пороги» Лисенка з оркестром, відчит про Шевченка англійською, «Козаки» Колеси, соло скрипкове з акомпанементом, декламація, «Вечорниці» Ніщинського...). Тобто це свідчить про те, що Кобзар важливий не тільки на рідній землі, а пам'ять про патріота залишається і на чужій; навіть треба сказати, що саме завдяки таким вшануванням і літературним вечорам відбувається самоствердження українців в Америці, їхнє представлення розвиток певною мірою¹⁸.

Наступний важливий етап: звеличення митця на еміграції відобразилося також у зведенні пам'ятників і відкритті музеїв, присвячених пам'яті Кобзаря. Закинуті українці на чужину дещо роблять для рідного, а саме влаштовують Шевченківський вечір, прибуток з якого – на пам'ятник знаменитому письменнику. Це був великий успіх: аматори відіграли «Назара Стодолю», присутність живих картин, гімн «Ще не вмерла Україна» у виконанні

¹⁶ Гец, М. (1954). Українська імміграція в Бразилії. *Українці у вільному світі*. Джерсі-Сіті, С. 233-254.

¹⁷ Вільне українське товариство. (1909). *Рада*. 221.

¹⁸ Шевченкове свято в Америці. (1910). *Рада*. 289.

хору, було роздано 200 примірників життєпису Шевченка із видання київського «Часу»¹⁹. Якщо ж звернутися до 1911 року, то Шевченкове свято в Чикаго відбулося із неймовірним блиском: *«Поляки, хоч їх в Чикаго сто раз більше, – пише «Свобода», – не можуть повеличатися таким хором!»* Звідси можна побачити, як українці прагнуть утвердитися і розвивати українське в американському просторі, а наша культура – найцінніша, яку відрізняють не тільки в Америці: *«Між іншим, коли хор співав українську пісню, то присутнім здавалося, що могили і кургани промовляють, що Дніпро реве по порогах, що вітер свище по наддніпрянських степах»*²⁰.

Усе це свідчить про глибоку повагу та шану української громади до Тараса Шевченка, який був і залишиться для них талановитим представником українського народу, чия мистецька та поетична спадщина назавжди посіла почесне місце серед зразків світової культури, символом національної боротьби за свободу та волю і, головне, – містком єднання між усіма українцями, незалежно від місця їхнього проживання. Хочу обов'язково зазначити, що важливо пам'ятати одну річ: де б ти не був, на чужій землі не варто забувати, що ти українець, який знає свою історію, своїх людей та свою культуру, а саме Роман Ільницький влучно підкреслив ідеал виховання українця. Оскільки американські українці гідно боролися за своє самоствердження, то можна із впевненістю сказати, що коли так будемо дивитися на нашу долю і призначення, тоді нова, збагачена і доповнена ідеологія і новий ідеал виховання українця на американському континенті повинен буде звучати так:

«1) Будь добрим американцем: зберігай, продовжуй і збагацуй традицію своїх предків на цій землі. Пам'ятай, що ти є в шляхетнім змагу з англійцями, айришами, жидами, поляками і іншими етнічними групами за духове обличчя і матеріальну могутність американської нації.

2) Будь гордий своїм українським походженням. Старайся, щоб усі твої почини і діла поширювали славу українського імені і помножували впливи української Громади,

3) Пам'ятай, що нація, з якої ти походив, бореться за своє національне і соціальне визволення і що вона чекає на твою допомогу.

4) Втримуй зв'язок з Україною. Будь у курсі її культурного, господарського і політичного розвитку.

5) Сприяй розвиткові української науки, літератури і мистецтва, їх високий рівень буде найкращим вкладом українського духа в американську культуру.

6) Дорожи українськими церквами і давай їм всесторонню підтримку.

7) Твори українські школи: нижчі, середні і високі та виповни їх духом любови і пошани до Америки і України. Старайся, щоб українські школи були інституціями високого наукового і виховного рівня.

8) Не вдовольняйся малим. Змагай до великого. Доложи всіх старань до того, щоб твої діти дістали якнайкращу освіту і щоб вони зайняли гідне місце в житті американського народу.

9) Бери активну участь в американському політичному житті. Будь добрим виборцем і добрим кандидатом на ті публічні становища, на які покличе тебе суспільність.

10) Бери активну участь в господарській самоорганізації української суспільності. Твори український промисл і торгівлю. Організуй банки і фінансові установи.

11) Плекай українські традиції, звичаї й обичаї, українську мову, читай українську пресу і українські книжки, будь членом українських товариств.

Будь характерним членом американської нації і української Громади.

12) Співпрацюй з людьми неукраїнського етнічного походження. Пізнавай і шануй їх культуру.

¹⁹ Тарасу Григоровичу Шевченку на пам'ятник. (1909). Рада. 178.

²⁰ Шевченкове свято в Чикаго. (1911). Рада. 111.

13) *Дбай про фізичну тугість свою, своєї родини і цілої суспільності. Борись проти культу життя без ідейного змісту і високих поривів»²¹.*

Емігранти за океаном під впливом рідних земель пройшли пришвидшений процес національного самоусвідомлення, а дечим навіть перевищили людей того ж самого становища, які залишилися вдома, але тимчасовий характер перебування українських іммігрантів у США безпосередньо відобразився на їх ставленні до американського суспільства: вони не вивчали англійської мови, мало контактували із американцями, нехтували американським громадянством.

Важливу роль у збереженні етнічної ідентичності українців першої хвилі еміграції відіграла хоча малочисельна, але дуже активна політична еміграція. Яскравим її представником був виходець із знатного військового роду з Полтавщини Павло Крат (навчався у Харкові, Москві, Петербурзі, у Київському і Львівському університетах), який залишив країну, намагаючись втекти від переслідування царської охоранки, і приїхав до Канади у 1907 р. і зробив великий внесок до процесу налагодження громадських взаємин між українцями в Канаді та в Україні.

Варто також вказати, що мало хто цікавився американською політикою, їх життєві плани залишалися сфокусованими на поверненні додому. Якщо конкретно звертатися до “політичного поля”, то у США змагалися між собою дві політичні партії, республіканська і демократична. Українці через незнання англійської мови, й відповідно неможливість знайомитися із змістом різних політичних видань, ставилися до політики пасивно. Не брали у ніякої участі, а коли дехто брав участь, голосуючи за одну або іншу партію, то робили це не з власної волі, але радше сказати, партійні агенти просто силою тягнули їх до виборчої урни в день виборів, перекуплять або залякають, що відберуть їх заробіток, коли не голосуватимуть на їх кандидата. На тлі штурмуючих, динамічних, впертих і цілеспрямованих етнічних груп, англійців, німців, ірландців, поляків, скандинавців, – ми, українці, виглядаємо як наївна маса селян. Наша наївність має ще й свій веселий відтінок, бо виступає вона в шатах зазнайства. Мовляв: *«Нам пропонують участь в американському політичному житті? Панські жарти, дорогі приятелі, панські жарти! Ми не дамо набратись! Ми маємо важливіші справи перед собою, як забава в американські вибори!»²².*

Але із зростанням масштабів імміграції й тут відбулися певні зміни. Дедалі більше новоприбулих вирішували залишитися у США. Правда, політична ідеологія свідомішої частини української діаспори була орієнтована на національне визволення і державну самостійність України: *«Ми відверто кажемо, що в політичному сенсі хочемо стати повноцінними американцями і канадійцями, але так само відверто заявляємо, що хочемо бути американцями і канадійцями з українськими традиціями і з українською культурою»²³.* Незважаючи на те, що в українців намагаються забрати право голосу і поставити на рівні з дикунами, українці гідно поставили себе, показали, що вони розуміють де їхній ворог, а де приятель, вони голосують за лібералів, адже гуртуються, щоб боротися із вовками (консерваторами)²⁴.

Надзвичайний Програмовий Конгрес УККА повинен стати переломовою подією для американських українців також у ділянці їх політичної активності і заангажованості. Конгрес повинен видати звернення до нашого населення і закликати його до політики. УККА повинен поробити заходи, щоб:

- 1) усі українці прийняли громадянство цієї країни;

²¹ *Льницький, Р.* (1965). Призначення українців в Америці. Нью-Йорк. С.13.

²² *Льницький, Р.* (1965). Призначення українців в Америці. Нью-Йорк. С. 57.

²³ *Там само.* С. 13.

²⁴ Політичне життя українців. Письмо з Просвіти. (1909). Рада, 6.

2) щоб усі дорослі чоловіки і жінки вписувалися до українських республіканських і демократичних клубів та щоб подбали про їх активну участь у всіх виборах до міських, стейтових і федеральних урядів;

3) щоб українські партійні клуби вивершилися стейтовими і загальнокраєвими надбудовами, спертими на регулярних виборах своїх проводів;

4) щоб українські виборці висували своїх кандидатів і щоб забезпечували їх успіх виборчими коаліціями з іншими етнічними групами²⁵.

Аналізуючи політичне життя українців, хочу також зазначити про письмо із «Просвіти», у якому чітко окреслено провідні позиції американських українців і також зазначено, що в політиці українці повинні цуратись того, що хтось скидає свої справи на інших, що роблять все на свою користь і продаються тим, хто більше заплатить²⁶.

Отже, можна прослідкувати закономірність того, що національно-політичний характер посідав у суспільно-політичному житті американських українців дедалі значніше місце, поступово набираючи загальноукраїнського масштабу.

Таким чином, українці, які емігрували до 1914 р., переважно намагалися поліпшити своє соціально-економічне становище, у край важке на батьківщині. До цього вони йшли двома шляхами. Більшість прибулих у США, знаходили роботу на фабриках і шахтах у містах чи його околицях. Але більша частина свідомих українців популяризували рідне і розвивалися культурно, створюючи різноманітні читальні, просвіти, літературні вечори, видаючи книги та газети. За українську справу та самоідентифікацію свідчить кожна українська книжка, видана і прочитана українськими іммігрантами в Америці. За українську справу свідчить кожне віче, бо воно доказує, що наш народ займається не тільки культурними, а й громадськими та політичними справами. Незважаючи на перебування у багатоетнічному суспільстві, українці в діаспорі намагаються зберігати у своєму середовищі свою національну самобутність – рідну мову, звичаї, культурні, мистецькі та побутові традиції. Поступово, крок за кроком, у надзвичайно складних економічних і соціальних умовах адаптації та вживання у чужинецькі традиції, перша хвиля української еміграції творила духовний ґрунт для наступних поселенців, свято плекаючи свої національні обереги для майбутньої Української держави, в яку вона твердо вірила і ця непохитна віра допомагала їй вижити. Її праця не пропала, а стала міцним підмурівком для подальшої розбудови національно-політичних, соціально-економічних і духовно-культурних підвалин української державності.

References

- Bachyn's'kyj, Yu. (1914). *Ukrains'ka emihratsiia u Z'iednanykh Derzhavakh Ameryky. [Ukrainian immigration in the United States]*. Lviv. 488 [In Ukrainian].
- Vil'ne ukrains'ke tovarystvo – Kyiv [*Free Ukrainian Society - Kyiv*]. (1909). *Rada*, 221 [In Ukrainian].
- Hets, M. (1954). *Ukrains'ka immihratsiia v Brazyl'ii. [Ukrainian immigration in Brazil]*. *Ukrainci u vil'nomu sviti. [Ukrainians in the free world]*. Dzher'si-Siti [In Ukrainian].
- Dyvnych, Yu. (1951). *Amerykans'ke malorosijstvo. [American Little Russia]*. B.m. (Novyj Ul'm). 51 [In Ukrainian].
- Drahan, A. (1954). *Ukrains'kyj Narodnyj Soiuz v mynulomu i suchasnomu. [Ukrainian People's Union in the past and present]*. *Ukrainci u vil'nomu sviti. 1894-1954 [Ukrainians in the free*

---

²⁵ Льницький, Р. 1965. Призначення українців в Америці. Нью-Йорк. С. 58.

²⁶ Політичне життя українців. Письмо з «Просвіти». 1909. *Рада*, 26.

Політичне життя українців Письмо з «Просвіти». 1909. *Рада*, 127.

- world; *Jubilee Book of the Ukrainian People's Union, 1894-1954*]. Dzherzi Siti, N. Dzh. 46-85 [In Ukrainian].
- Z soiuzu rus'koho narodu. [*From the union of the Russian people*]. 1911. *Rada*, 217 [In Ukrainian].
- Il'nyts'kyj, R. (1965). Pryznachennia ukraintiv v Amerytsi. [*The purpose of Ukrainians in America*]. N'iu-Jork. 126 [In Ukrainian].
- Kyrylenko, O. (1916). Ukraintsi v Amerytsi. [*Ukrainians in America*]. Viden': «Soiuz Vyzvolennia Ukrainy». 40 [In Ukrainian].
- Politychne zhyttia ukraintiv. Pys'mo z «Prosvity». [*Political life of Ukrainians Letter from «Enlightenment»*]. (1909). *Rada*, 26 [In Ukrainian].
- Politychne zhyttia ukraintiv Pys'mo iz «Prosvity». [*Political life of Ukrainians Letter from «Enlightenment»*]. (1909). *Rada*, 127 [In Ukrainian].
- Sichyns'kyj, M. (1919). Narodna sprava v Amerytsi. [*People's Affairs in America*]. N'iu-Jork. 25 [In Ukrainian].
- Tarasu Hryhorovychu Shevchenku na pam'iatnyk. [*To the monument to Taras Shevchenko*]. (1909). *Rada*, 178 [In Ukrainian].
- Ukraintsi v Amerytsi. [*Ukrainians in America*]. (1912). *Rada*, 272. [In Ukrainian].
- Fedoriv, Yu. (1967). Istoriia tserkvy v Ukraini. [*History of the church in Ukraine*]. Toronto [In Ukrainian].
- Shevchenkove sviato v Amerytsi. [*Shevchenko's Feast in America*]. (1910). *Rada*, 289 [In Ukrainian].
- Shevchenkove sviato v Chykaho. [*Shevchenko's Feast in Chicago*]. (1911). *Rada*, 111 [In Ukrainian].